

J. GANETSKI

IMPERIALISTISEN SODAN AATTONA

Bolševikkien Prahan konferenssin jälkeen tammikuussa 1912 Lenin päätti muuttaa Pariisista Galitsiaan, Krakovan kaupunkiin, josta oli puolentoista tunnin junamatka Venäjän rajalle. Oli oltava lähempänä Venäjää ja „Pravdaa”, kirjeenvaihdon piti tapahtua nopeammin, ohjeet puoluejärjestöille oli saatava pikemmin perille.

Lenin tiedotti päätöksestään minulle Krakovaan, jossa silloin asuin ja pyysi ottamaan selvää, eikö häntä uhkaa vaara tulla luovutetuksi tsaarin santarmeille. Itävalta-Unkari valmistautui silloin Saksan kanssa aktiivisesti sotaan Venäjää vastaan. Siksi Itävallan viranomaiset eivät olleet kiinnostuneita helpottamaan tsaarin hallitukselle taistelua venäläisiä vallankumouksellisia vastaan. Huomioiden sen olin varma, että Lenin voi kaikessa rauhassa muuttaa Krakovaan. Keskusteluissa paikallisten poliittisten toimihenkilöiden kanssa, jotka ottivat asiasta selvää viranomaisilta, vakuuttauduin, että olin oikeassa ja kirjoitin siitä Leninille.

Kesäkuun 19 päivänä (heinäkuun 2 päivänä) 1912 Lenin saapui Krakovaan. Asuttuaan pari päivää hotellissa hän kesäkuun 21 päivänä (heinäkuun 4 päivänä) asettui asumaan Zwierzinecinkadulle № 218.

Hankittuaan kaupungin ja ympäristön kartan ja venäläispuolalaisen sanakirjan Lenin perehtyi nopeasti uuteen tilanteeseen. Noin puolentoista kuukauden kuluttua Krakovaan saapumisensa jälkeen Lenin eräässä keskustelussa kanssani alkoi puhua kaupungin ympäristöstä ja lähi kylien talonpojista. Hän kertoi paljon heidän elämästään, tottumuksistaan ja mielialaistaan. Kertoi heidän valittelevan ylen suuria veroja ja kalliita hintoja.

Minua hämmästytti hänen poikkeuksellisen oikea krakovalaisten talonpoikien luonnehtiminen ja Krakovan ympäristön ihmeellisen elävä kuvaileminen.

Minä sanoin:

— Vladimir Iljitš, olette asunut täällä vasta hyvin vähän aikaa, miten olette ehtinyt näin hyvin tutustua kaupungin ympäristöön ja varsinkin noin osuvasti oppia luonnehtimaan talonpoikia?

Iljitš vastasi leikillisesti:

— Se on minun salaisuuteni... Te täällä homehduitte asunnossanne, mutta minä ajelen sunnuntaisin polkupyörällä kaupungin ympäristössä ja teen tuttavuutta talonpoikien kanssa; lähitienoo täällä on erittäin kaunista ja mielenkiintoista.

Ja hän alkoi kuvailla Krakovan ympäristöä, kertoa keskusteluistaan talonpoikien kanssa.

Ihmettelin yhä enemmän:

— Mutta kuulkaahan, kuinka te keskustelette heidän kanssaan, ettehän te taida puolan kieltä?

— Kuka sen on teille sanonut? Minulla on sanakirja — tunnen jo paljon puolalaisia sanoja. Sanakirjan avulla luen puolalaisia lehtiä. Kaupungin ulkopuolelle ajelulle lähtiessäni otan sanakirjan mukaani. Pistäydyn talonpojan kotiin, tervehdin, pyydän antamaan hiukan maitoa ja alan keskustella. Puhun puolan kielellä. Jos puolalaisia sanoja ei riitä, lisään saksalaisia: ovat-han heistä monet palvelleet sotaväessä ja siis oppineet vähän saksan kieltä. Keskustelussa täytyy usein turvautua myös eläisiin... Sanalla sanoen me keskustelemme ja ymmärrämme mainiosti toisiamme. Täkäläiset talonpojat ovat mielenkiintoista väkeä, hyvää ainesta. Säällittää, ettei täkäläinen sosialidemokraattinen puolue kiinnitä heihin huomiota, eikä tee selitystyötä heidän keskuudessaan. Ilman talonpoikaa me emme tule missään toimeen...

Näillä „ausflugeillaan” (kävelyillä, ajeluilla) Lenin kävi vapaana aikanaan.

Leninin peruspäämääränä oli päästä lähempään yhteyteen puolueen kanssa Venäjällä. Kohta tämä yhteys järjestyi. Krakova ja kesällä Poronin muuttuivat bolševistisen armeijamme todellisiksi päämajoiksi. Sinne kokoontuivat yhtenäen eri joukko-osastojemme sotapäälliköt. Siellä kävi duumaryhmämme jäseniä, puolueen Keskuskomitean ja paikallisten komiteoiden edustajia, ammattiliittoliikkeen ja vakuutuskausojen työntekijöitä sekä muita tovereita. Siellä pidettiin neuvottelukokouksia ja konferensseja. Siellä taottiin säiliä proletariaatin vihollisia vastaan sillä hetkellä ja myöhemmin käytäviä taisteluja varten.

Elävä yhteys johtajaan antoi mainioita tuloksia. Siellä käyneet toverit selventivät päivántärkeitä kysymyksiä, saivat tarpeellisia ohjeita, rikastuttivat tietojaan ja palasivat työhön entistä suuremmalla tarmolla ja uskolla. Monet viipyivät kuu-

kauden ja enemminkin ja täydensivät johtajan ohjauksella aukkoja teoreettisissa tiedoissaan.

Päämaja toimi täydellä höyryllä. Lähetettiin ohjeita ja määräyksiä järjestöille, postitettiin kirjoituksia sanomalehtiin. Laadittiin puheita duuman edustajille periaatteellisista kysymyksistä. Jokainen Leninin artikkeli „Pravdassa”, edustajiemme jokainen puhe Duumassa oli kuin muurinmurtajan isku porvariston ja tilanherrojen linnakkeeseen.

Työväenjoukot liittyivät yhä tiiviimmin bolševistisen lipun ympärille ja tunsivat voimensa jatkuvasti lisääntyvän. Taistelun järjestyneesti, tiiviinä rintamana bolševikkien johdolla he saavuttivat voiton lakoissa, päivä päivältä toistuvissa yhteenotoissa vastustajiensa kanssa. Eivät mitkään vainotoimenpiteet eivätkä ohranalaitoksen viekkauudet voineet pysäyttää kasvavaa vallankumousaaltoa.

Työväenjoukkojen mieliala kaikissa teollisuuskeskuksissa 1914 palautti muistiin vuoden 1905 aaton. Hiljennyt kausi oli ohi, ja työläiset lähtivät kiivaaseen hyökkäykseen pääomaa vastaan. Saattoi tuntea, että lähenee uusi ratkaiseva yhteenotto. Ken ties se olisi ollut työväen viimeinen taistelu, ellei olisi puhjennut imperialistinen rosvosota.

Tuon mielialan oli pakotettu tunnustamaan jopa, luvalla sanoen, Internationalen „johtaja” herra Vanderveldekin. Hän kävi 1914 Pietarissa, oli läsnä monissa työväenkokouksissa, kävi monissa työväenjärjestöissä eikä voinut olla toteamatta tavattoman korkeata mielialaa. Työläisten sellainen mieliala sai suuresti hämmennyksiin tämän „vallankumousmiehen”. Häntä huolestutti erikoisesti se, että työläisten keskuudessa on vaikutusta miltei yksinomaan vain bolševikeilla. Yhtä huolestuneita olivat tämän saman asian johdosta myös hänen aateveljensä, meikäläiset likvidaattorimensevikit, jotka menettivät yhä enemmän maaperää jalkojensa alta.

Mitä tehdä? Miten saada työläiset loittonemaan bolševikeista? Menševikkimme hieroivat älynystyröitään ja vihdoin viimein heidän päässään välähti „neronleimaus”. On pakotettava bolševikit... yhdistymään menševikkien kanssa. Alkoi puuha ja II Internationale kutsui koolle venäläisten järjestöjen konferenssin päämääränä niiden yhdistäminen¹... Menševikit riemastuivat. Korkein valta, Internationale, pakottaa Leninin alistumaan.

Iljitit oli raivoissaan. Hänellä oli tavattoman paljon työtä, mutta tässä oli hukattava aikaa tyhjänpäiväiseen. Hän oli koko ajan täysin varma siitä, ettei konferenssi anna mitään

¹ Puhe on Brysselin „yhdistävästä” neuvottelukokouksesta heinäkuun 3—5 (16—18) päivinä 1914.— *Toim.*

tuloksia. Bolševikit eivät missään tapauksessa luovu vallankumouksellisesta taktiikastaan, jota luopumista menševikit ja herra Vandervelde nimenomaan tavoittelivat.

Niinpä päätettiin: valtuuskunta lähetetään. Mutta ei antautumista varten, vaan vielä yhden poliittisen korvapuustin antamista varten menševikeille. Iljitš päätti lähettää valtuuskunnan, mutta itse ei missään nimessä tahtonut matkustaa.

Muistan kun taivuttelin häntä osallistumaan konferenssiin: hänen arvovaltansa on suuresta merkityksestä, se saattaa vaikuttaa menševikkeihin taktiikan muuttamisen mielessä. Mutta Iljitš nauroi lapsellisuudelleni. „Jos menševikit haluaisivat kulkea yhdessä kanssamme”, sanoi Iljitš, „ei heillä olisi mitään tarvetta kutsua koolle konferenssia. He tahtovat vain soimata minua Internationalen edessä. Sitä lystiä en heille suo. Eikä aikaakaan ole liikennemään, parempi tehdä työtä kuin lörpötellä...”

Kohta tulin vakuuttuneeksi, että Iljitš oli täydellisesti oikeassa. Konferenssi alkoi. Kokoontuivat edustajat. Toinen toisensa jälkeen saapuivat myös bolševikkiverit: Inessa Armand, Vladimirski ja Popov ja istuutuivat äärimmäisinä vasemmalle. He olivat melkein eristettyjä, mutta mieliala heillä oli reipas. Minä olin puolalaisten „rozlamovilaisten” valtuuskunnassa.

Saapuivat Internationalen „kuuluisuudet”: Vandervelde, Huysmans, Kautsky. Kaikki tähyilivät bolševikkien puoleen: Leniniä ei ole, taitaa myöhästyä, tulee kai huomenna... Vandervelde piti „palavan” puheen Venäjän vallankumouksellisen proletariaatin kunniaksi, puhui lähestyvistä ratkaisevista hetkistä ja kutsui yhtenäisyyteen. Yhtenäisyydessä on muka voima... Menševikit kannattivat häntä, valittivat bolševikkien kurittomuutta ja ilmoittivat juhlallisesti olevansa valmiita alistumaan Internationalen vaatimukseen yhdistymisestä. Sama henki oli miltei kaikkien puheissa. Bolševikit pilasivat juhlallisen mielialan. He „rohkenivat” vastustaa Vanderveldeä. *Voima on oikeassa vallankumouksellisessa taktiikassa, oikeassa linjassa eikä erilaisten ristiriitaisten linjojen yhtenäisyydessä.* Me suostumme yhdistymään menševikkien kanssa, mutta vain sillä ehdolla, että he hyväksyvät ehdottomasti meidän taktiikkamme ja alistuvat meidän hyväksymiin päätöksiin... Sellaista „häikäilemättömyyttä” vastustajamme eivät odottaneet. „Tepä vasta olette edesvastuuttomia työntekijöitä, ette tiedä edes mitä puhutte!” — huusivat he. — „Missä on Lenin? Milloin hän tulee? Hänen on vihdoinkin kuultava syytökset Internationalen edessä...”

On mahdotonta kuvitella II Internationalen herrojen naama-
tauluja, kun bolševistiset edustajat ilmoittivat rauhallisesti, ettei Leninillä ole aikaa tulla tähän konferenssiin. Hehän puhuvat bolševistisen puolueen Keskuskomitean nimessä.

Konferenssissa ehdotettiin hyväksyttäväksi päätöslauselma, jossa yritettiin peitellä bolševikkien ja menševikkien välisiä oleellisia erimielisyyksiä ja sen avulla saattaa harhaan Venäjän työväki. Bolševistiset edustajat ilmoittivat, että he kieltäytyvät äänestämästä sellaisia päätöslausemia.

II Internationalen „johtaja” Vandervelde yritti pelotella bolševistisen puolueen horjumattomia edustajia. Hän muun muassa sanoi: „Voidaan äänestää päätöslauselman puolesta tai sitä vastaan, mutta pidättäytyminen äänestyksestä merkitsee pilkantekoa...”

Yhdessä asiassa Vandervelde oli oikeassa: bolševistiset edustajat olivat mielellään valmiita tekemään pilkkaa koko konferenssiin kokoontuneesta opportunistijoukosta. „Johtajan” yrityksillä peloitella ei ollut odotettua vaikutusta, ja bolševistisen Keskuskomitean edustajat olivat horjumattomia loppuun asti...

Se oli bolševikkien viimeinen kohtaustilaisuus II Internationalen kanssa... Kohta alkoi sota. Koko tämän kunnioitettavan laitoksen mädänneisyys ja katala petturuus kävivät ilmeisen selviksi kaikille rehellisille vallankumouksellisille.

Syttynyt sota vaikutti Iljitsiin voimakkaasti siitä huolimatta vaikka siitä oli niin paljon puhuttu. Hän lahtui, puhui vähän: yhä vain mietti ja mietti. Hän analysoi uutta tilannetta ja teki vastaavia johtopäätöksiä. Hänen päässään syntyi uusia suunnitelmia. Sodasta nähtävästi tulisi pitkäaikainen ja se toisi hirveän suuria onnettomuuksia kaikkien maiden työtäkeveille. Porvaristo tulee kaikkialla esittämään sosiaalipetturien avulla tunnuksen maan kaikkien voimien yhdistämisestä yhteistä ulkoista vihollista vastaan. On paljastettava kaikkialla tämän, „linnarauhan” koko iljettävyys. On selitettävä työläisille kaikissa sotaa käyvissä maissa sodan todellinen merkitys. On saatava heidät vakuuttumaan siitä, että heidän on taisteltava tätä sotaa vastaan. *Ei mitään yhteenliittymistä porvariston kanssa, vaan yhdistyminen porvaristoa vastaan. Ei aselepoa porvariston kanssa sodassa, vaan sota sotaa vastaan.*

Iljitsille oli kaikki selvää, hänellä olivat uudet suunnitelmat valmiina.

Ja hän asteli kiihkeästi edestakaisin kuin leijona häkissä. Ollen Poroninissa, Itävallassa, maassa, joka kävi sotaa, hänellä ei ollut mahdollisuutta työhön, toimintaan. Kohta hänet pidätettiin järjettömästi epäiltynä vakoilusta. Kun Iljitš vapautettiin yhdentoista päivän kuluttua vankilasta matkusti hän Sveitsiin.

Nyt hän alkoi toimia hänelle ominaisella rautaisella tarmolla. Palautettiin yhteys Venäjään. Lähetettiin täsmälliset uutta tilannetta vastaavat ohjeet ja työsuunnitelmat. Otettiin yhteys muissa maissa olleisiin vähäisiin sosialidemokraattien rippeisiin, jotka olivat jääneet uskollisiksi työväenluokalle. Valmisteltiin maaperää

uuden, III Internationalen perustamiselle. Se että sen kannattajia oli toistaiseksi vähän, ei pelottanut Iljitšiä: *tärkeintä olivat heidän ominaisuutensa*. Iljitš aina oli sillä kannalla, että „parempi vähemmän, mutta parempaa”.

Kohta, lokakuun 19 päivänä (marraskuun 1 päivänä) 1914 Iljitšin tarmokkaalla johdolla Sveitsissä perustettiin uudelleen VSDTP:n Pää-äänenkannattaja „Sotsial-Demokrat”.

Ilmoittaen lähtevänsä „vasten virtaa” „Sotsial-Demokrat” aloitti heti armottoman taistelun työväenluokan kavaltajia sosiaališovinisteja vastaan. Paljastetaan Kautsky, Plehanov ja toisia. Käy selväksi II Internationalen romahdus ja uuden Internationalen perustamisen välttämättömyys.

